

**Deel I) Kadernota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening
2018 - 2021**

Deel II) Beleidsplan Schuldhulpverlening

Armoedebeleid en Schuldhulpverlening

Weststellingwerf 2018- 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
<u>Deel I Kadernota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening</u>	
Kadernota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening	3
§ 1 Armoedebeleid algemeen	3
§ 2 Aanpak beleid Armoede en Schuldhulpverlening	4
§ 3 Visie, beoogd effect en speerpunten	5
§ 4 Financiën en evaluatie	9
<u>Deel II Beleidsplan Schuldhulpverlening</u>	
Beleidsplan Schuldhulpverlening: “Aanpak van schulden”	10
§ 1 Inleiding	10
§ 2 Visie en doelen van het beleid	10
§ 3 Landelijke en lokale ontwikkelingen	11
§ 4 Doelgroepen van het beleid	13
§ 5 Uitgangspunten schuldhulpverlening	14
§ 6 Kwaliteitsbeleid en monitoring	15
 Bijlage I: Aanbevelingen Rekenkamercommissie, uitkomsten evaluatiegesprekken en Armoedemonitor KWIZ	 17
Bijlage II Toelichting op prestatie-indicatoren	19
Bijlage II: Begrippenlijst	20

Voorwoord

De gemeenteraad heeft in 2012 het Armoedebeleid nadrukkelijk geagendeerd. In 2013 is de Kadernota Armoedebeleid tot stand gekomen. Het is nu tijd deze te actualiseren. Voor u ligt de nieuwe Kadernota Armoedebeleid en Schuldhelpverlening 2018-2021. Deze is gebaseerd op de Kadernota Armoedebeleid 2013. Het beleidsplan Schuldhelpverlening "Aanpak van Schulden" wordt aan de nieuwe kadernota gekoppeld. Het Uitvoeringsplan Armoedebestrijding (Armoede en Schuldhelpverlening) wordt medio 2018 opgeleverd. Het college is inmiddels al gestart met de uitvoering van de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie, zoals het aanstellen van de preventiemedewerkers schulden, een oriëntatie op een alternatief voor bewindvoering, de Papierwinkel en het ophogen van de subsidie voor Leergeld inclusief uitbreiding van de doelgroep.

In de kadernota houden we het huidige armoedebeleid tegen het licht en bestendigen we wat goed gaat. Waar dat nodig is passen we het beleid aan. Een nieuw element in de kadernota is de integratie van schuldhelpverlening in het armoedebeleid. Schuldhelpverlening is namelijk een belangrijk instrument ter bestrijding en preventie van armoede.

In de kadernota staat centraal dat we ons richten op de mogelijkheden van de inwoners zodat ze zelfredzaam zijn en zich vrij kunnen ontplooiën. Inwoners die (tijdelijk) ondersteuning nodig hebben kunnen terecht bij de gemeente. Als gemeente garanderen we bestaanszekerheid en organiseren we zorg, ondersteuning en hulpverlening vanuit de vraag van de burger, in plaats van uit het aanbod van organisaties. Hierbij besteden we aandacht aan transparant werken en gebruiken we de kracht van andere partners om onze doelen te behalen.

Meedenken

Voor deze nota hebben we het Burgerplatform Sociaal Domein om advies gevraagd en de maatschappelijke ketenpartners betrokken. Met Stichting Leergeld, Timpaan, Humanitas, de Voedselbank, Kredietbank Nederland en de beleidsadviseur van de GGD Fryslân zijn evaluatiegesprekken gevoerd. Daarnaast hebben we de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie meegenomen in het nieuwe beleid.

Ook hebben we gesproken met de teamleiders, vlechtwerkers, consultants inkomen en preventiemedewerkers schulden van de gebiedsteams en de beleidsmedewerkers jeugd, gezondheid, sport en Wmo.

Van de betrokken partijen hebben we input gekregen voor het nieuwe beleid voor de periode 2018-2021.

DEEL I : Kadernota Armoedebelid en Schuldhulpverlening

§ 1 Armoedebelid algemeen

1.1 Wat verstaan we onder armoede?

Volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)¹ is er sprake van armoede wanneer iemand gedurende langere tijd niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in zijn samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.

Mensen die afhankelijk zijn van een uitkering en eenoudergezinnen lopen een groot risico op armoede. Ook is de kans groot dat iemand die arbeidsongeschikt is met armoede te maken krijgt. Daarnaast lopen ouderen die moeten rondkomen van een AOW-uitkering en geen of weinig pensioen hebben opgebouwd, een groot risico op armoede.

Tot slot lopen mensen met een baan of meerdere parttime banen die desondanks niet (veel) meer verdienen dan het sociale minimum, maar ook kleine ondernemers en zzp-ers die het hoofd nauwelijks boven water kunnen houden risico op armoede.

Mensen met een allochtone achtergrond lopen vaak om verschillende redenen meer risico op armoede dan autochtone Nederlanders. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met een onvolledig opgebouwde AOW of met de relatief hoge werkloosheid binnen deze etnische groepen ².

Gezien dat verschillende groepen risico lopen om in armoede te leven is het noodzakelijk om armoede aan te pakken.

1.2 Effecten van armoede

Mensen uit een huishouden met een inkomen onder de armoedegrens leven gemiddeld 5 jaar korter dan mensen met een hoger inkomen. Het verschil in gezonde levensjaren bedraagt zelfs 14 jaar. Dat blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) over 2007.

Mensen, die in armoede leven en schaarste ervaren, leven ten gevolge van deze stress vaak van dag tot dag. Ze nemen vaker onverstandige beslissingen en lijden aan tunnelvisie met het gevolg dat zij minder goed in staat zijn om doelgericht en probleemoplossend te handelen. Het gevoel van schaarste verklaart waarom het in veel gevallen niet lukt om armoede en schulden te overwinnen.

Uit een onderzoek van de Kinderombudsman in 2013 blijkt dat de gevolgen voor kinderen die in arme gezinnen leven groot zijn. Veel kinderen maken zich regelmatig zorgen: 30% elke dag en 32% elke week (op een groep van 541 respondenten) over de armoede thuis. Er speelt bij hun ook de angst om bijvoorbeeld uit huis te worden gezet, geen eten of spullen meer te hebben of nog meer schulden te maken. Die zorgen leiden bij ongeveer 25% van de kinderen tot fysieke en/of psychische klachten. Soms tot sociale isolatie op school, omdat ze niet over de armoede thuis durven te praten. Het geldgebrek belemmert kinderen in hun sociale en maatschappelijke participatie.

1.3 Noodzaak om armoede aan te pakken: landelijk en lokale maatregelen

Armoede is niet beperkt tot inkomensarmoede. Het heeft veel dimensies, zoals sociale uitsluiting, gebrekkige toegang tot onderwijs en een kortere levensverwachting. Dit maakt dat de bestrijding van armoede noodzakelijk is voor onze gemeente.

Landelijke maatregelen

Ook het Rijk wil sinds een aantal jaren het armoede- en schuldenbeleid van gemeenten versterken. Daarom heeft het Rijk vanaf 2014 € 70 miljoen en vanaf 2015 € 90 miljoen extra beschikbaar gesteld via het gemeentefonds. Gemeenten kunnen zelf bepalen hoe de extra middelen worden ingezet. Daarnaast stelt het Rijk jaarlijks structureel € 10 miljoen beschikbaar aan organisaties voor de ondersteuning van landelijke initiatieven en organisaties. Op Prinsjesdag 2016 is bekendgemaakt dat er ook structureel € 100 miljoen extra beschikbaar komt voor kinderen in armoede. € 85 miljoen hiervan is beschikbaar gesteld aan gemeenten.

¹ SCP = Sociaal en Cultureel Planbureau, auteur S. Hoff, september 2016.

² Informatie van Ambassadeurs Armoedebestrijding, Project dat mogelijk gemaakt is door het ministerie van SZW.

Voor de gemeente Weststellingwerf is dit een structurele extra bijdrage van € 117.000,- voor armoedebestrijding onder kinderen. Deze extra middelen worden ook ingezet voor het armoedebeleid.

Hoewel de gemeenten beleidsruimte hebben om het armoedebeleid naar eigen inzicht vorm te geven heeft het Rijk gemeenten opgeroepen om binnen het armoedebeleid meer maatwerk te leveren, in te zetten op preventie en vroegsignalering, en extra in te zetten op kinderen die leven in een gezin met een laag inkomen en overige kwetsbare doelgroepen. Wij staan hier ook achter.

Lokale aanpak

Het tijdig en goed bereiken van mensen en het bieden van ondersteuning op maat is nodig om (grotere) problemen te voorkomen. Deze ondersteuning is gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoner. We verwachten hierbij dat de inwoner naar vermogen een inspanning levert.

Armoede is geen op zichzelf staand probleem waarvoor een eenvoudige oplossing bestaat. Alleen een integrale aanpak kan een structureel antwoord bieden op het armoedevraagstuk. Vanuit het armoedebeleid en het beleid voor de schuldhulpverlening moeten we de verbinding maken met het beleid op het gebied van de Wmo, jeugd, gezondheid en participatie.

We werken vanuit het armoedebeleid en schuldhulpverlening met strategieën. Aan de strategieën koppelen we bijbehorende voorzieningen. We richten ons op de vraag van de inwoner zelf in plaats van het aanbod van voorzieningen en leveren hierbij maatwerk.

§ 2 Aanpak beleid Armoede en Schuldhulpverlening

2.1 Opzet en duur kadernota

De kadernota Armoedebeleid Weststellingwerf 2013 heeft betrekking op de periode 2013-2016 en is toe aan actualisering. In het Actieplan Armoedebeleid worden de projecten, gericht op armoedebestrijding, benoemd over de periode 2015 tot en met 2017. Het beleidsplan schuldhulpverlening 2013 tot en met 2017 voldoet niet meer in alle opzichten aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de schuldhulpverlening.

We zijn van mening dat schuldhulpverlening een belangrijk onderdeel is van het armoedebeleid. Om die reden wordt ervoor gekozen dit expliciet onderdeel te laten zijn van deze nieuwe kadernota.

We stellen de nieuwe kadernota vast voor de duur van 4 jaar, voor de periode 2018 - 2021. Op die manier hebben we de tijd om bestaande projecten te verbeteren, nieuwe projecten op te zetten en nieuwe werkafspraken te maken.

2.2 Input voor het nieuwe beleid

De bevindingen van de Rekenkamercommissie naar het armoedebeleid hebben we meegenomen in deze kadernota. Op diverse onderdelen is de vertaalslag van deze aanbevelingen terug te vinden. De volledige invulling van deze aanbevelingen wordt voltooid bij het vaststellen van het Uitvoeringsplan 2018 en verder. In bijlage I staan de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie beschreven.

Ook heeft er een evaluatie plaatsgevonden met interne en externe ketenpartners over het huidige armoedebeleid. In de gesprekken die gevoerd zijn hebben we opgehaald waar de medewerkers van de gebiedsteams en de externe ketenpartners tevreden over zijn. Daarnaast hebben we aandachtspunten voor het nieuwe beleid opgehaald. In bijlage I is het overzicht met uitkomsten van de evaluatie te vinden.

De gegeven feedback wordt meegenomen bij de invulling van het Uitvoeringsplan Armoedebestrijding. Een deel van de aanbevelingen is al overgenomen. Het kindpakket van de Stichting Leergeld is in 2017 uitgebreid. Ook kinderen van 0 tot 4 jaar kunnen meedoen. Voor het ontwikkelen van een breder aanbod van alternatieven voor bewindvoering nemen we de bevindingen vanuit de Village Deal mee. In het Beleidsplan Schuldhulpverlening staat meer informatie over de Village Deal beschreven.

Ook zijn er acties uitgezet voor de verbetering van de communicatie met onze inwoners.

Armoedemonitor en behoeftepeiling onder de doelgroep

Aan de hand van de eerste aanbeveling van de Rekenkamercommissie hebben we opdracht gegeven aan onderzoeksbureau KWIZ om een onderzoek te verrichten om een goede analyse van de armoedeproblematiek binnen de gemeente in beeld te brengen.

Aan de hand van de bevindingen van KWIZ gaan we monitoren waar we als gemeente staan in het voorzieningenaanbod en krijgen we zicht op welke voorzieningen goed werken, dan wel verbetering behoeven in het bereik en/of uitvoering en waar behoefte aan is. We kunnen het voorzieningenpakket zodanig invullen dat we beter voldoen aan de behoefte van onze doelgroep. In 2018 wordt het onderzoek uitgevoerd. In bijlage I is een overzicht terug te vinden van welke informatie we willen ophalen met de uitvoering van het onderzoek van KWIZ.

Opbouw armoedebeleid en beleid Schuldhulpverlening

Met de informatie uit het onderzoeksrapport van KWIZ willen wij definitieve invulling geven aan het minimabeleid.

Ten gevolg hiervan maken we de keuze de vaststelling van het nieuwe beleid te verdelen in een:

- Kadernota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening 2018-2021;
- Beleidsplan Schuldhulpverlening;
- Uitvoeringsplan Armoedebestrijding (Armoede en Schuldhulpverlening) waarin ook aandacht wordt gegeven aan preventie.

§ 3 Visie, beoogd effect en speerpunten

3.1 Visie

De visie op het armoedebeleid voor de periode 2018-2021 is:

De gemeente die concrete voorzieningen aanbiedt, maakt steeds meer plaats voor de gemeente die de inwoner faciliteert in participatie en zelfredzaamheid. In de kern gaat het om de vraag welke belemmeringen de inwoner ondervindt in het dagelijks leven en hoe de inwoner die zelf, of via zijn netwerk kan oplossen. De rol van de gemeente is dat we daarop aanvullend doen wat nodig is voor de inwoner om (weer) zelfredzaam te worden.

Het resultaat is bepalend: de inwoner kan weer participeren. De houding van de gemeente is gericht op het resultaat.

3.2 Beoogde effecten

De effecten van het gemeentelijk armoedebeleid formuleren wij als een drietrapsraket:

1. Door de goede faciliteiten voor hen te creëren weten inwoners hun perspectief op een bestaan boven de armoedegrens te vergroten (*strategie: faciliteren*);
2. Wij ondersteunen inwoners bij het weghalen van factoren die zelfredzaamheid en participatie dreigen te verhinderen. Het vangnet wordt een springplank (*strategie: ondersteunen*);
3. Wij waarborgen een sociaal vangnet voor iedereen (*strategie: oplossen*).

Hieronder definiëren wij twee centrale uitgangspunten bij de aanpak van armoedebestrijding en sociale uitsluiting in onze gemeente:

► De inwoner die een beroep doet op bijstand of minimaregeling dient geen aanvraag in; hij geeft een signaal af.

Een beroep op een inkomens- of minimaregeling van de gemeente wordt niet op zich beoordeeld, maar vormt de aanleiding om dieper in te gaan op de omstandigheden van de persoon en het gezin. Het gewenste resultaat staat centraal bij de behandeling van een verzoek; niet de aanvraagprocedure of de regeling. Het gaat om passende dienstverlening.

► De aanpak tegen armoede in onze gemeente is integraal.

Integraal armoedebeleid is het actief ondersteunen van een inwoner bij het zoeken naar een oplossing voor zijn/haar -financiële- problemen binnen de verschillende leefgebieden, maar ook bij het vinden van een oplossing voor de eventuele oorzaken hiervan. Integraal armoedebeleid houdt daarnaast in

dat zoveel mogelijk voorkomen wordt dat de situatie verergerd (stabilisatie) en dat wordt gewerkt aan een optimistisch perspectief.

Elke individuele situatie vraagt om een persoonlijke aanpak in de vorm van maatwerk. We ondersteunen de inwoner en nemen (zoveel mogelijk) de financiële drempels voor participatie in de samenleving weg. Daarnaast nemen we maatregelen om te voorkomen dat inwoners nog verder in de armoede raken.

Voor de inwoner is een combinatie van de inzet van verschillende strategieën mogelijk, afhankelijk van de diverse belemmeringen op de onderstaande vijf levensdomeinen:

- familieomstandigheden (huisvesting en zorg voor partner/kinderen/familieleden);
- welzijn (in het bijzonder psychische en fysieke gezondheid, verslavingsproblemen en sociale steunnetwerken);
- onderwijs en training (opleidingsniveau, leerbaarheid, taalbeheersing);
- financieel management (omvang schulden en inkomen, spaargelden, financieel inzicht);
- werk en carrièremanagement (bereiken van een inkomen waarmee de burger zichzelf en evt. zijn gezin kan onderhouden).

3.3 Faciliteren

Door de goede faciliteiten voor hen te creëren weten inwoners hun perspectief op een bestaan boven de armoedegrens te vergroten.

Het armoedebeleid is aangesloten op de kantelingsgedachte. De kantelingsgedachte stelt niet het aanbod van voorzieningen (producten) centraal, maar de vraag van de inwoner en zijn eigen mogelijkheden. Er wordt een maximaal beroep gedaan op de ontwikkelingsmogelijkheden en eigen verantwoordelijkheid. Voorwaarde voor het inzetten van voorzieningen is dat de inwoner en gemeente geen andere mogelijkheid zien om het probleem zelfstandig op te lossen.

De inwoner moet optimaal gefaciliteerd worden, om vragen of knelpunten zelfstandig op te kunnen lossen. De website van de gemeente moet de plaats zijn, waar op een toegankelijke en gebruiksvriendelijke manier veel informatie wordt gedeeld over het:

- gemeentelijk beleid op het gebied van armoedebeleid en schuldhelpverlening;
- zelfstandig oplossen van problemen of knelpunten;
- op een verantwoorde manier bepalen en besteden van het beschikbare budget;
- gebruikmaken van gemeentelijke voorzieningen in het kader van het armoedebeleid;
- vinden van de juiste instantie in het geval van meervoudige problematiek;
- benutten van landelijke initiatieven om inwoners bij hun vraagstukken op het terrein van armoede te ondersteunen.

Van de genoemde faciliteiten gaat een preventieve werking uit. Het doel van preventie is bewustwording, zodat inwoners zelf signaleren wanneer zij risico lopen. Hierdoor proberen wij ook maatschappelijke kosten te voorkomen, die het gevolg kunnen zijn van een leven onder of op de armoedegrens en het ontbreken van een optimistisch perspectief.

In de gemeente hebben we de beschikking over een pakket van inkomensondersteunende maatregelen dat ook pro actief onder de aandacht wordt gebracht. Verder hebben wij vlechtwerkers die onder andere tijdens huisbezoeken ook aandacht hebben voor de omstandigheden van het gezin. Preventiemedewerkers Schulden en consulenten inkomen kunnen hier bij aansluiten. Door het zo vroeg mogelijk bereiken van de potentiële doelgroep wordt getracht te voorkomen dat inwoners te lang wachten met het zoeken van ondersteuning.

Faciliterende voorzieningen / regelingen

Voorziening / regeling	Inkomensgrens / % sociaal minimum
Algemene en specifieke voorlichting	Geen
Vlechtwerkers	"kwetsbare inwoners"
Collectieve zorgverzekering bij De Friesland	130

3.4 Ondersteunen

Wij ondersteunen inwoners bij het weghalen van factoren die zelfredzaamheid en participatie (dreigen te) verhinderen. Het vangnet wordt een springplank.

Er zijn momenten of omstandigheden dat een inwoner een steun in de rug nodig heeft om niet uit z'n evenwicht te raken. Ondersteunen van de zelfredzaamheid van inwoners betekent vooral dat niet direct of uitsluitend wordt gekeken naar de oorzaken van een probleem maar nadrukkelijk naar de gevolgen van het probleem. Dit voor het dagelijks zelfredzaam functioneren en/of het welzijn van de inwoner. Bijvoorbeeld: iemand kan schulden hebben, maar dit hoeft een zelfredzaam bestaan niet in de weg te staan als er een schuldregeling is getroffen. Interventies in de ondersteunende sfeer zijn gericht op het opheffen van tijdelijke belemmeringen en voorkomen idealiter sociale uitsluiting.

Ondersteunende voorzieningen / regelingen

Voorziening / regeling	Inkomensgrens / % sociaal minimum
Kindpakket door Stichting Leergeld	110
Schuldhulpverlening	geen
Re-integratie	100 (daarboven naar draagkracht)
Activering	geen
Maatwerkbudget	minima

3.5 Oplossen

Wij garanderen inwoners een sociaal-economisch vangnet.

Geen enkele inwoner van onze gemeente is uitgesloten van de vangnetvoorzieningen die de Nederlandse verzorgingsstaat kenmerken: bijstand, bijzondere bijstand, kwijtschelding gemeentelijke belastingen en individuele inkomenstoeslag. Het zijn voorzieningen die ervoor zorgen dat mensen niet door de armoedegrens zakken.

De vangnetvoorzieningen stabiliseren het leven van volwassenen, jeugd en kinderen; ze zorgen ervoor dat iedereen kan wonen in een huis waar gas, elektriciteit en water is. En er is sprake van een basisinkomen. Met bijzondere bijstand kan de gemeente extra bijspringen als er onverwachte maar noodzakelijke kosten worden gemaakt.

De inwoner is en blijft verantwoordelijk voor zijn eigen -financiële- huishouding. Hierbij hoort dat van alle inwoners wordt verwacht te voorkomen dat gebruik moet worden gemaakt van de vangnetvoorzieningen. Het wordt in de sociale zekerheid zelfs als verwijtbaar aangemerkt als mensen onvoldoende naar vermogen hun eigen verantwoordelijkheid voor een economisch zelfstandig bestaan, hebben genomen. Het gemeentelijk handhavingsbeleid is erop gericht dat onnodig gebruik van voorzieningen wordt voorkomen en de verantwoordelijkheid wordt teruggebracht naar de inwoner zelf.

Voorziening / regeling	Inkomensgrens / % sociaal minimum
Bijstandsuitkering	100
Bijzondere bijstand	100 (daarboven naar draagkracht)
Individuele inkomenstoeslag/studietoelage	100
Garanderen beslagvrije voet	
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	100

3.6 Concrete speerpunten

Om het armoedebeleid een goede vorm te geven en rekening houdend met de drie strategieën werken we aan de hand van vier speerpunten. Deze speerpunten zijn een vertaling van de kernproblemen, waar minima veelal mee te maken hebben. Dit gaat van meedoen in de maatschappij tot een goede aanpak voor gezondheid en armoede. De speerpunten worden verder uitgewerkt in het beleidsplan Schuldhulpverlening en het Uitvoeringsplan Armoedebestrijding 2018-2021. Aan de speerpunten koppelen we voorzieningen.

> Speerpunt 1: Aanpak van schulden

Het college wil mensen met schulden, niet alleen de minima, ondersteunen bij hun geldproblemen. Door de crisis en bezuinigingen zijn de schulden de afgelopen jaren flink gegroeid. Schulden worden ook steeds complexer: mensen krijgen steeds hogere schulden, hebben te maken met meer schuldeisers en kampen met achterliggende problematiek.

We gaan de komende jaren meer inzetten op preventie en vroegsignalering van schulden. We willen (dreigende) schulden voorkomen, niet verder uit de hand laten lopen en niet structureel van aard laten worden.

Overbelaste inwoners moeten we niet langer overbelasten met ingewikkelde procedures en brieven, maar waar mogelijk ondersteunen, bijvoorbeeld door tijdelijk het beheer van hun budget over te nemen. Het vangnet is tegelijkertijd een springplank. De insteek is dat de tijdelijke ondersteuning ruimte en rust creëert en ruimte geeft om na te denken over de toekomst en stappen naar een beter leven.

>> Speerpunt 2: Financiële armslag voor minima

Meedoen ongeacht de hoogte van het inkomen. Er is een goed financieel vangnet om huishoudens die dat nodig hebben financieel te ondersteunen. Voor mensen bij wie sprake is van bijzondere omstandigheden en noodzakelijke kosten is er onder andere bijzondere bijstand.

We willen de voorzieningen nog toegankelijker maken door de toegang tot de voorziening te vereenvoudigen. Een voorbeeld hiervan is één aanvraagprocedure voor meerdere voorzieningen en de communicatie over de voorzieningen te verbeteren. De ondersteuning die de gemeente biedt is gericht op de inwoner en moet passen bij de situatie van de inwoner.

Wij richten ons op de bestrijding van armoede bij kinderen en de betrokken ouders, maar ook willen we dat andere inwoners met een minimuminkomen mee kunnen doen.

Om veel mensen te bereiken en te kunnen ondersteunen, is het noodzakelijk dat we een goede samenwerking hebben met onze maatschappelijke ketenpartners.

>>> Speerpunt 3: Kansen voor kinderen

Kinderen zijn niet verantwoordelijk voor de financiële situatie waarin ze opgroeien. Armoede leidt tot uitsluiting en beïnvloedt daarmee ook de toekomst van kinderen. We vinden het belangrijk dat kinderen die door hun financiële thuissituatie geen of onvoldoende mogelijkheden hebben om mee te doen, worden ondersteund. Dit vraagt om investeringen in gelijke kansen voor kinderen. Ook om te voorkomen dat de kinderen die opgroeien in gezinnen met een minimum inkomen als ze volwassen zijn ook van een minimum inkomen moeten rond komen.

>>>> Speerpunt 4: Gezondheid en armoede

Ook de komende jaren gaan we de verbinding blijven zoeken tussen gezondheid en armoede. Er lopen verschillende projecten om de gezondheid van minima te bevorderen.

We richten ons op een goede aansluiting bij het Project Vitale Regio Noordwolde en de samenwerking met Buurtsportwerk voor het organiseren van sport,- en beweegactiviteiten voor mensen met een bijstandsuitkering en een lange afstand tot de arbeidsmarkt.

In het Uitvoeringsplan Armoedebestrijding zal uitvoering gegeven worden aan het instellen van de Armoedetafel als adviesplatform. Wij bekijken nog of dit adviesplatform een juridische status moet krijgen teneinde rechtmatige uitgaven te kunnen doen. Het jaarlijks budget dat daarvoor beschikbaar komt bedraagt vooralsnog € 15.000,-- gekoppeld aan concrete voorstellen binnen de gestelde kaders. Het college toetst jaarlijks de voorstellen en bijbehorende verantwoording van dit adviesplatform.

§ 4 Financiën en evaluatie

4.1 Financiën

In deze paragraaf geven we een overzicht van het beschikbare budget voor armoede en schuldhulpverlening en de uitgaven die geraamd zijn voor 2018 en verder.

Uitgaven armoedebeleid en schuldhulpverlening 2018 e.v.

Preventiespecialist Schulden 1,8 fte (inzet vanuit actieplan armoede vanaf 2016)	€ 100.000,00
Kredietbank Nederland (op basis van uitgaven 2016)	€ 152.727,00
Overige kosten Schuldhulpverlening (vrijhouden voor kosten i.v.m. ontwikkelen alternatief voor bewindvoering)	€ 68.875,00
Stichting Leergeld	€ 125.000,00
Papierwinkel	€ 10.000,00
Kosten cursus, systeem en materiaal Schuldhulpverlening	€ 15.000,00
Adviesplatform (Armoedetafel)	€ 15.000,00
In te zetten voor overige initiatieven	€ 54.000,00
Totaal beschikbaar budget	€ 540.602,00

Begroting 2018

De verdeling van het vrij inzetbare deel van € 54.000,- is nog niet bekend. De inzet van de voorzieningen is ook afhankelijk van de bevindingen uit de armoedemonitor van KWIZ. De verwachte uitgaven van de al bestaande voorzieningen en projecten zijn weergegeven. In het Uitvoeringsplan 2018 e.v. kunnen de totaal geraamde uitgaven definitief worden uitgewerkt.

Periode 2019-2021

De inzet van de middelen zijn structureel van aard. Met betrekking tot de meerjarenbegroting is de verwachting dat de uitgaven binnen de beschikbare budgetten vallen. Indien hierin afwijkingen optreden zullen deze worden gemeld middels de voor- en najaarsnota.

4.2 Evaluatie

Voor het nieuwe armoedebeleid staan een aantal evaluatiemomenten gepland. Het gaat om de volgende:

1. Eerste evaluatie over het jaar 2018: eerste kwartaal 2019.
2. Tussentijdse evaluatie uitvoering beleidsplan met de bijbehorende prestatie-indicatoren: eerste kwartaal 2020.
3. Een eindevaluatie uitvoering beleidsplan: laatste kwartaal 2021. De resultaten van deze eindevaluatie leveren de input voor ons nieuwe beleid na 2021 en verder.

Aan de hand van de geplande evaluatiemomenten zal de raad over de uitvoering van het beleid voor armoede en schulden worden geïnformeerd.

DEEL II : Beleidsplan Schuldhulpverlening: “Aanpak van schulden”

§ 1 Inleiding

1.1 Waarom zijn schulden een probleem?

Schulden zijn voor mensen een bron van stress. Mensen met schulden hebben vaak veel zorgen en stress. Schulden kunnen hierdoor een bron zijn van tal van gezondheidsproblemen.

Schulden leiden bovendien tot hoge kosten, zowel voor gemeenten als werkgevers en schuldeisers. Voor de gemeente lopen de kosten op, doordat enerzijds meer inwoners een beroep doen op schuldhulpverlening. Anderzijds bemoeilijken schulden vaak de inschakeling op de arbeidsmarkt. Als een gezin uit huis wordt gezet als gevolg van schulden, brengt dit veel kosten met zich mee. Denk aan de kosten van maatschappelijke opvang, maar ook de inzet van instanties als maatschappelijk werk en jeugdzorg die in actie moeten komen.

Werkgevers worden geconfronteerd met hogere kosten als een werknemer financiële problemen heeft door onder andere verlies aan productiviteit door bijvoorbeeld (extra) ziekteverzuim. Of als er loonbeslag wordt gelegd brengt dit de nodige extra verplichtingen en tijdsinvestering mee voor de werkgever.

Organisaties (bijvoorbeeld de zorgverzekeraars), die te maken hebben met betalingsachterstanden, willen het ontstaan van problematische schulden eveneens het liefst voorkomen. Zij hebben veel kosten aan incasso van achterstanden en als er een schuldregelingstraject wordt gestart wordt vaak een deel van de schulden kwijt gescholden. Dit levert hen een kostenpost op.

1.2 Invulling beleidsplan

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) geeft de gemeente een zorgplicht op het terrein van de schuldhulpverlening. In deze wet is geregeld dat de gemeenteraad periodiek (voor ten hoogste vier jaar) een beleidsplan vaststelt dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening. Indien gewenst kan het plan tussentijds gewijzigd worden. Het beleidsplan bevat de hoofdlijnen van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat personen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen.

In de Wgs staat dat in het beleidsplan in ieder geval moet worden aangegeven:

1. Welke resultaten de gemeente wenst te behalen;
2. Welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de uitvoering van de integrale schuldhulpverlening;
3. Het maximum aantal weken dat de gemeente nastreeft om het eerste gesprek plaats te laten vinden voor het vaststellen van de hulpvraag van een inwoner die zich tot het college wendt voor schuldhulpverlening;
4. Hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

Aan de wettelijke vereisten wordt in dit beleidsplan invulling gegeven.

§ 2 Visie en doelen van het beleid

2.1 Gemeentelijke visie

Onze visie op schuldhulpverlening is:

We willen invulling geven aan integrale schuldhulpverlening. We richten ons niet alleen op de preventie en het oplossen van schulden, maar ook op de omstandigheden waaronder onze inwoners schulden maken. Schuldhulpverlening gaat uit van wederkerigheid: we verwachten van de inwoner een serieuze inspanning om zoveel als mogelijk te doen om zo snel mogelijk uit de schulden te komen.

2.2 Doelen van het beleid

De algemene doelen van het beleid voor schuldhulpverlening zijn:

1. Het voorkomen dat mensen in de schulden terecht komen;
2. Het ondersteunen van mensen met schulden, zodat hun problemen zich niet verergeren;
3. Het ondersteunen van mensen met problematische schulden door middel van een schuldregeling, zodat zij uitzicht krijgen op een schuldenvrije toekomst;
4. Het voorkomen dat mensen na een schuldregeling opnieuw in de problemen komen door tijdens de schuldhulpverlening te werken aan de financiële zelfredzaamheid van de inwoner en door na afloop van een schuldregeling gerichte nazorg aan te bieden;
5. De ondersteuning is laagdrempelig, verloopt integraal en maatwerkgericht. De inwoner neemt zijn eigen verantwoordelijkheid om naar vermogen bij te dragen aan een zo snel mogelijke oplossing van zijn/haar schuldenproblematiek.

De doelstellingen vertalen we in uitgangspunten, die verder uitgewerkt zijn in paragraaf 6.

§ 3 Landelijke en lokale ontwikkelingen

3.1. Relevante landelijke ontwikkelingen

Uit het jaarverslag 2016 van de NVVK³ blijkt dat het aantal mensen dat zich bij de leden van de NVVK heeft gemeld voor hulp bij hun schulden in 2016 ongeveer gelijk is gebleven ten opzichte van 2015: 89.300 in 2016 tegenover 90.400 in 2015. Eveneens blijkt dat iemand in de schuldhulpverlening in 2016 een gemiddelde schuld heeft van 40.300 euro. Dit is een lichte afname ten opzichte van 2015 toen de gemiddelde schuld 42.900 euro was.

Uit de cijfers van de NVVK-leden blijkt ook dat van de mensen die zich melden voor schuldhulpverlening 51% inkomen uit een uitkering heeft. Bijna twee derde (65%) heeft in 2016 een inkomen op minimumloonniveau of lager. Dit is een toename van bijna de helft ten opzichte van 2014 toen 44% een minimum loon of lager had en ongeveer evenzoveel mensen een modaal inkomen. Deze laatste groep vormt ongeveer een kwart van de klantengroep.

Ongeveer driekwart van de mensen (74%) in de schuldhulpverlening werd ondersteund door budgetcoaching, waarbij zij leren op een verantwoorde manier met hun geld om te gaan. Dit is vooral ook van belang voor de grote groep mensen die structureel met weinig geld rond moet komen.

3.2 Belangrijke maatregelen vanuit de rijksoverheid

Gemeenten hebben voor een effectieve aanpak van armoede en schulden goede randvoorwaarden nodig van het Rijk. Belangrijke maatregelen vanuit de rijksoverheid zijn de vereenvoudiging van de beslagvrije voet, de verbreding van het beslagregister en de invoering van een (wettelijk) breed moratorium.

De vereenvoudiging van de beslagvrije voet

Beslaglegging is de laatste stap van een invorderingstraject: de schuldenaar kan of wil zijn schuld niet betalen en uiteindelijk laat de schuldeiser beslag leggen op eigendommen of tegoeden van de schuldenaar.

Als er beslag ligt op het inkomen moet de deurwaarder rekening houden met de beslagvrije voet. De wet regelt dat er een gedeelte van het inkomen (salaris of uitkering) moet worden vrijgelaten om de vaste lasten te kunnen betalen. Dit deel wordt de beslagvrije voet genoemd.

De huidige berekening van de beslagvrije voet is complex. Het wetsvoorstel 'vereenvoudiging beslagvrije voet' zorgt dat de berekening van de beslagvrije voet eenvoudiger wordt en het proces van beslaglegging zo wordt ingericht dat beslag leggende partijen beter op de hoogte zijn van elkaars incassoactiviteiten.

Het wetsvoorstel is inmiddels aangenomen door de Eerste Kamer en treedt uiterlijk 1 januari 2019 in werking.

³ NVVK is de Branchevereniging voor Schuldhulpverlening en Sociaal Bankieren. Zie voor een verdere toelichting ook de begrippenlijst in bijlage II.

Verbreding beslagregister naar overheidsorganisaties

Per 1 januari 2016 is het landelijke beslagregister van start gegaan, dat door deurwaarders geraadpleegd moet worden. Het beslagregister is een goed instrument om te voorkomen dat verschillende schuldeisers tegelijkertijd beslag leggen en burgers daardoor onder het bestaansminimum terechtkomen. Het kabinet streeft ernaar (de eerste) overheidsorganisaties in 2019 aan te laten sluiten op het beslagregister.

De invoering van een breed moratorium per 1 april 2017

Om uit de schulden te komen, kan het soms nodig zijn even een adempauze te krijgen. Tijdelijk even geen brieven van deurwaarders en geen telefoontjes van bedrijven die vragen waar hun geld blijft. Deze pauze is bedoeld om orde en overzicht te krijgen in de financiën en een plan te maken om de schulden te gaan betalen.

De invoering van het breed moratorium in de Wgs (Wet gemeentelijke schuldhelpverlening) per 1 april 2017 heeft gevolgen voor de taken en bevoegdheden van het college van B&W (o.a. het indienen van een verzoekschrift, toezicht houden op een correcte naleving van de voorwaarden en verzoek tot beëindiging van het moratorium bij de rechtbank indienen). Ook komen hier bijkomende kosten bij voor het college.

Het moratorium kan alleen maar worden ingezet als uiterste redmiddel in het traject van schuldhelpverlening. De gemeentelijke schuldhelpverlening kan zonder het breed moratorium ook al afspraken maken met schuldeisers om een pauze in te lassen, maar kan dat niet afdwingen. Met het breed moratorium wijst de rechter dit toe en moeten schuldeisers hun incassoactiviteiten opschorten.

3.3 Lokale ontwikkelingen: Village Deal

De VNG heeft aan de gemeente Weststellingwerf het unieke aanbod gedaan om deel te kunnen nemen aan het project Village Deals. Een Village Deal is een deal tussen het College van B&W en de gemeenteraad. Elke gemeente bepaalt lokaal de inhoud en sluit zijn eigen Village Deal met de gemeenteraad. De VNG biedt bestuurlijke ondersteuning aan en ondersteuning voor de opzet en implementatie van de Village Deal.

Een belangrijke doelstelling van het project Village Deals is het stimuleren van integrale en vernieuwende aanpakken binnen het Sociaal domein bij kleinere gemeenten (tot 50.000 inwoners, 300 gemeenten) door goede voorbeelden en lessons learned zichtbaar te maken voor alle gemeenten.

Wij zijn in juli 2017 gestart met het opzetten van een projectplan van de Village Deal. In de raadsvergadering van 4 december 2017 heeft de raad ingestemd met het projectplan. In dit project richten wij ons op de doelgroep van inwoners die onder bewind staan en bijzondere bijstand ontvangen van de gemeente voor deze ondersteuning. We gaan in gesprek met de inwoners zelf, de bewindvoerders en de eventuele hulpverleners.

Met dit project willen we een beter inzicht krijgen in deze doelgroep zodat we een beoordeling kunnen maken welke acties en voorzieningen nodig zijn om de financiële zelfredzaamheid te vergroten. Het doel is dat voor inwoners, die nu onder bewind staan, door de inzet van een passende dienstverlening bewindvoering voorkomen of afgebouwd kan worden. Anderzijds willen we in beeld brengen voor welke inwoners de bewindvoering wel noodzakelijk is. Ook willen we meer grip krijgen op de kwaliteit van bewindvoering door het versterken van de samenwerking tussen de gemeente en de bewindvoerders.

Aan de hand van de uitkomsten van de Village Deal kunnen we mogelijk vernieuwende instrumenten toevoegen aan ons totale voorzieningenpakket op het gebied van de schuldhelpverlening.

Meer inhoudelijke informatie over de Village Deal is terug te vinden in het Projectplan Village Deal, Bewindvoering en schulden.

§ 4 Doelgroepen van het beleid

4.1 Doelgroep schuldhulpverlening

Iedere inwoner van 18 jaar of ouder met schuldproblemen, die zelf geen oplossing meer weet, heeft recht op hulp. Schuldhulpverlening is toegankelijk voor iedere inwoner van de gemeente Weststellingwerf. Onder inwoners wordt in dit kader verstaan, de persoon die op grond van de BRP (Basisregistratie Personen) bij de gemeente Weststellingwerf is ingeschreven.

Bij veel schuldenaren komt “multi problematiek” ook voor. Er is sprake van “multi problematiek” bij gezinnen en personen wanneer deze langdurig te maken hebben met twee of meer samenhangende en elkaar mogelijk versterkende problemen én de betrokkene(n) niet in staat is/zijn tot het ontwikkelen en voeren van een adequate regie ten aanzien van de beheersing of oplossing van het complex aan problemen, waardoor deelname aan de samenleving en de arbeidsmarkt problematisch is.

Specifieke doelgroepen

Voor een aantal doelgroepen is de toegang anders geregeld. Deze groepen benoemen we hieronder.

Recidivisten en klanten die verwijtbaar uitvallen tijdens een schuldhulpverleningstraject kunnen alleen nog aanspraak maken op stabilisering. Zij kunnen in principe geen beroep meer doen op financiële schuldhulpverlening. Alleen in zeer bijzondere omstandigheden kunnen zij opnieuw in aanmerking komen voor de financiële schuldhulpverlening. Dit wordt beoordeeld door de preventiemedewerker schuldhulpverlener in overleg met de betrokken vlechtwerker/collega's.

Om recidive en uitval tijdens het traject te voorkomen proberen wij inwoners tijdens én na afloop van een schuldregelingstraject zo zelfredzaam mogelijk te maken.

Mensen zonder geldige verblijfsvergunning en dak,- en thuislozen komen niet in aanmerking voor schuldhulpverlening van de gemeente. Dak,- en thuislozen verwijzen we door naar de gemeente Leeuwarden, de kerngemeente voor deze doelgroep. Mensen zonder geldige verblijfsvergunning komen op grond van de Wgs niet in aanmerking voor schuldhulpverlening.

Zelfstandigen verwijzen we voor de schuldhulpverlening door naar een daartoe een gespecialiseerd bureau voor schuldhulpverlening aan ondernemers en ex-ondernemers. De ondersteuning in de vorm van bedrijfskapitaal en een uitkering (in het kader van de Bbz⁴) voor ondernemers hebben wij uitbesteed aan het Bureau Zelfstandigen Fryslân (BZF) van de gemeente Leeuwarden.

4.2 Tilburgs kwadrant

Naast de persoonlijke hulpvraag is er nog een andere component bepalend voor het aanbod dat een schuldenaar krijgt: de regelbaarheid van zowel het gedrag als het schuldenpakket van de schuldenaar. De gemeente houdt in haar werkwijze met beide componenten rekening. In het land wordt veel gebruik gemaakt van een daarvoor door de gemeente Tilburg zelf ontwikkeld kwadrant. Dit is een kwadrant dat schuldhulpverleners kan ondersteunen bij het schatten van het (maximaal) haalbare aanbod. In het kwadrant wordt een onderscheid gemaakt in de regelbaarheid van gedrag en van het schuldenpakket.

De twee centrale vragen in dat kwadrant luiden: Is de schuldenaar regelbaar? En: Is de schuldsituatie regelbaar? Een regelbare schuldenaar houdt zich (met hulp) aan afspraken en is gemotiveerd. Ook is hij bereid zich in te zetten om indien mogelijk meer inkomen te verwerven en ten gunste van crediteuren keuzes te maken in het bestedingspatroon.

Een regelbare schuldsituatie wordt gekenmerkt door het ontbreken van schulden die niet voor een schuldregeling in aanmerking komen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bepaalde boetes, fraudevorderingen, restschulden van nog te verkopen woningen of schulden waar nog juridische procedures voor lopen.

Door de (on)regelbare schuldenaar af te zetten tegen het (on)regelbare schuldenpakket ontstaat een kwadrant met groepen voor wie het maximaal haalbare varieert van een schuldregeling tot het op orde brengen van de beslagvrije voet: het bedrag dat een schuldenaar altijd ter beschikking moet hebben om van te leven.

⁴ Bbz is Besluit bijstandverlening zelfstandigen

Hieronder volgt een schematische weergave:

	regelbare schuldenaar	onregelbare schuldenaar
regelbaar schuldenpakket	schuldsituatie is op te lossen met schuldhulpverlening	mogelijkheden hangen af van individu soms stabiliseren, soms geen oplossing
onregelbaar schuldenpakket	schuldhulpsituatie is alleen te stabiliseren	de gemeente kan niets of nauwelijks iets doen

Aan de hand van de motivatie van de schuldenaar en de mate waarin het schuldenpakket regelbaar is bepalen we welke voorzieningen in het kader van de schuldhulpverlening het meest passend zijn voor de inwoner. Uiteraard is het uitgangspunt steeds dat er maatwerk wordt verricht en voorzieningen aan elkaar gekoppeld kunnen worden. We richten ons hierbij ook op de vijf levensdomeinen die in de Kadernota Armoede en Schuldhulpverlening beschreven staan.

§ 5 Uitgangspunten schuldhulpverlening

In deze paragraaf geven we in het kort aan wat de uitgangspunten van schuldhulpverlening zijn voor de komende jaren. Daarbij geven we aan, daar waar dit van toepassing is, wat de grootste verschillen zijn ten opzichte van het vorige beleidsplan.

5.1 Brede toegankelijkheid schuldhulpverlening: aanbod is maatwerk

Schuldhulpverlening is breed: van informatie en advies tot een WSNP-traject (zie begrippenlijst). Schuldhulpverlening moet zoveel mogelijk voor iedereen toegankelijk zijn. Niet iedereen krijgt hetzelfde inhoudelijke hulpaanbod. Het aanbod is afhankelijk van de persoon/situatie van de schuldenaar en het kenmerk van de schulden. Informatie en advies over schulden is wel voor iedereen beschikbaar.

5.2 Laagdrempeligheid bij toegang tot schuldhulpverlening

Mensen zoeken niet makkelijk hulp bij het aanpakken van schulden. Hier zijn vele oorzaken voor aan te wijzen, waaronder schaamte. Het moet dus laagdrempelig zijn voor inwoners om zich te melden.

Toegang Schuldhulpverlening

Vóór 2016 werden inwoners bij gesignaleerde financiële problematiek doorverwezen naar de Kredietbank Nederland. De inwoner was vooral in maatschappelijk opzicht in beeld bij de verantwoordelijke medewerkers van de gemeente. Op financieel vlak kwam men pas in beeld op het moment dat er sprake was van crisis.

Vanaf 2016 speelt de gemeente zelf een actievere rol bij financiële hulpvragen en preventie. Met de komst van de preventiemedewerkers schulden is de schuldhulpverlening toegevoegd aan de gebiedsteams. Een belangrijk effect van deze werkwijze is dat de inwoner eerder in beeld komt, zowel op financieel gebied als op andere maatschappelijke vraagstukken.

Vanaf 2018 gaan we bij de gebiedsteams de toegang tot de schuldhulpverlening bepalen. De preventiemedewerkers schulden beoordelen vanaf dat moment of de inwoner wordt toegelaten tot de Wgs. Indien er sprake is van problematische schulden, waarbij een minnelijk of wettelijk schuldregelingstraject wordt ingezet, wordt de Kredietbank Nederland ingeschakeld.

Door een nauwe samenwerking tussen de preventiemedewerker schulden en de vlechtwerker is er sprake van een integrale aanpak voor de hulpvraag. Schulden staan vaak niet op zichzelf. Schuldhulpverlening wordt daarom 'integraal' uitgevoerd. Dat wil zeggen dat de gemeente niet alleen de schulden aanpakt, maar ook de onderliggende oorzaken. Een goede samenwerking met de maatschappelijke ketenpartners is hierbij ook van belang.

Outreaching benadering

Bij een deel van de doelgroep is het niet voldoende om de toegang tot schuldhulpverlening laagdrempeliger te maken, maar is een pro-actieve benadering nodig. Dit houdt in dat hulpverleners zelf naar mensen toegaan op basis van signalen van (problematische) schulden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan huurachterstanden of achterstanden in het betalen van de zorgpremie. In dergelijke situaties zoeken nemen we telefonisch contact op en/of gaan we vaker op huisbezoek.

Gezinnen met kinderen

De aanwezigheid van kinderen in het gezin wordt door de gemeente meegenomen in de vraag of er hulpverlening ingezet dient te worden. Ook bij een eventuele beëindiging van een traject wordt er altijd gekeken naar wat de gevolgen voor de burger zijn. Dan neemt de gemeente een beslissing aan de hand van het gehele plaatje en daarin speelt de aanwezigheid van minderjarige kinderen zeker mee.

Nadruk op preventieve activiteiten

Schuldpreventie is het voorkomen dat er financiële problemen ontstaan of dat schulden verergeren. Dit is belangrijk, omdat schulden niet alleen een probleem zijn voor de schuldenaar, maar ook voor zijn omgeving, de schuldeisers en de maatschappij.

Het doel is om met het vroegtijdig signaleren van problematische schulden, ook te voorkomen dat belemmeringen ontstaan in de participatie en/of maatschappelijke kosten. Binnen schuldpreventie ligt de nadruk op de volgende risicogroepen: Gezinnen met kinderen, jongeren, laaggeletterden, statushouders, uitkeringsgerechtigden, mensen met een licht verstandelijke beperking, werkende mensen met een laag inkomen en ondernemers/zzp-ers.

§ 6. Kwaliteitsbeleid en monitoring

In deze paragraaf staat welke instrumenten de gemeente inzet om de kwaliteit van de schuldhulpverlening te waarborgen en te maximaliseren. Ook is aangegeven welke activiteiten op het vlak van monitoring gaan plaatsvinden.

6.1 Samenwerking Kredietbank Nederland

Sinds de invoering van de Wgs op 1 juli 2012 heeft het college de Kredietbank Nederland het mandaat gegeven om namens het college besluiten te nemen in het kader van schuldhulpverlening. De Kredietbank verschaft door middel van maand- en jaarrapportages een kwantitatief beeld van schuldhulpverlening binnen de gemeente. Naast de kwantitatieve informatie is overeengekomen dat de Kredietbank ook inzicht geeft in de kwalitatieve dienstverlening. De verdere uitwerking van de kwalitatieve dienstverlening wordt vastgelegd in een nieuwe dienstverleningsovereenkomst, die in het tweede kwartaal van 2018 wordt opgesteld.

De Kredietbank is lid van de NVVK, de landelijke branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren. De eisen die aan dit lidmaatschap worden gesteld zijn dat:

- De Kredietbank Nederland werkt volgens de gedragscodes van de NVVK, zijnde Schuldregeling, Budgetbeheer en Sociale Kredietverlening, en de daarop gebaseerde richtlijnen en uitvoeringsregels.
- Dat de Kredietbank Nederland investeert in de deskundigheidsbevordering van haar medewerkers.
- Alle leden van de NVVK periodiek worden onderworpen aan een uitgebreide en onafhankelijke audit.

6.2 Doorlooptijden bij melding

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening schrijft voor dat als een inwoner zich tot de gemeente wendt voor schuldhulpverlening, binnen **vier** weken het eerste gesprek plaatsvindt waarin de hulpvraag wordt vastgesteld. In afwijking hiervan willen wij in de nieuwe beleidsregels schuldhulpverlening vast leggen dat het eerste intakegesprek binnen **twee** weken na de melding plaatsvindt.

Indien er sprake is van een bedreigende situatie vindt binnen **drie** werkdagen het eerste gesprek plaats waarin de hulpvraag wordt vastgesteld. Onder bedreigende situatie wordt verstaan gedwongen woningontnuiming, beëindiging van de levering van gas, elektriciteit, water of opzegging dan wel ontbinding van de zorgverzekering.

6.3 Verzamelen van kengetallen

Om de doeltreffendheid van de schuldhulpverlening te meten hebben we aan de hand van algemene criteria van het Rijk ⁵ een aantal prestatie-indicatoren (PI's) geformuleerd. Deze indicatoren zijn (voor zover mogelijk) een cijfermatige vertaling van onze uitgangspunten voor de schuldhulpverlening.

Met deze prestatie-indicatoren geven we aan welke resultaten we in de komende vier jaar willen behalen en kunnen we sturen op de acties die noodzakelijk zijn om de kwaliteit van integrale schuldhulpverlening te borgen.

Om te komen tot goed onderbouwde PI's vinden we het noodzakelijk om in de periode 2018 - 2021 een aantal kengetallen te gaan verzamelen. Aan de hand van de PI's willen we concreet het succes van het beleid gaan bepalen. In bijlage I is een overzicht van deze kengetallen te vinden. Daarnaast maken we inzichtelijk welke prestatie-indicatoren we aan welke uitgangspunten van de schuldhulpverlening koppelen.

⁵ Nota naar aanleiding van het verslag, kamerstuk 32 291, nr.6, p. 44/ Leidraad Wgs van het NVVK, 2012

BIJLAGE I: Aanbevelingen Rekenkamercommissie, uitkomsten evaluatiegesprekken en armoedemonitor KWIZ

Aanbevelingen Rekenkamercommissie

In februari 2017 heeft de Rekenkamercommissie haar bevindingen van het rekenkameronderzoek naar de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het armoedebeleid in de gemeente Weststellingwerf gepresenteerd. Het onderzoek is in OWO-verband uitgevoerd. Het onderzoek heeft betrekking op de uitvoering van het armoedebeleid in 2015 en waar mogelijk begin 2016.

De Rekenkamercommissie heeft de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Stel het nieuwe beleidsplan vast met daarin een gedegen analyse van de armoede-problematiek;
2. Laat consultants en vlechtwerkers samen in teamverband werken;
3. Versterk de regie op de uitvoering door de maatschappelijke organisaties;
4. Maak een preventieplan gericht op schulden en formuleer indicatoren;
5. Zorg voor rechtszekerheid bij (schuld)hulpverlening;
6. Rolverdeling tussen de preventiespecialist en de Kredietbank Nederland verduidelijken;
7. Te zorgen voor een beter bereik van de AV Frieso en overige regelingen;
8. Best practices van andere OWO-gemeenten gebruiken.

De aanbevelingen van de RKC zijn overgenomen door de raad in de raadsvergadering van 29 mei 2017.

Uitkomsten evaluatiegesprekken

De uitkomsten van de evaluatiegesprekken die gevoerd zijn met interne collega's en externe ketenpartners zijn in onderstaand overzicht verwerkt. De meest opvallende en vaak voorkomende tips en aandachtspunten staan beschreven.

Feedback over voorzieningen	We zijn tevreden over het "kindpakket" dat is ondergebracht bij de Stichting Leergeld. Er wordt aandacht gevraagd om ook kinderen van 0 tot 4 jaar mee te laten doen.
	Het maatwerkbudget is een goede voorziening. Wel aandacht hebben voor vereenvoudiging van de procedure, om de afhandeling te versnellen.
	Diverse partijen adviseren een vervolg te geven aan de pilot Cazis, eventueel structureel in te zetten. Cazis voert een fiscale screening uit waarbij toeslagen en inkomstenbelasting worden gecontroleerd en gecorrigeerd.
	Onder volwassenen is er behoefte aan budget om te participeren (hobby's, deelname aan sport en/of culturele activiteiten en een abonnement op de bibliotheek). Voor kinderen is deze voorziening via Stichting Leergeld geregeld.
	Geef binnen het armoedebeleid aandacht aan gezonde voeding. Bijvoorbeeld door het opzetten van een moestuin of een bijdrage te leveren aan de Voedselbank voor gezonde voeding voor kinderen.
	Er wordt aangegeven dat in sommige schrijnende gezinssituaties het zinvol is om een dagje weg of korte vakantie aan te bieden, om de situatie weer draaglijker en meer ontspannen te maken voor het gezin. Waarbij ook aandacht moet zijn voor de extra kosten zoals voor het vervoer.
Schuldhelpverlening	Zorg voor een duidelijke taakverdeling tussen de vlechtwerker, de preventiemedewerker schuldhelpverlening en de Kredietbank Nederland.
	Bekijk de mogelijkheden van het inzetten van een budgetcoach vanuit de gemeente voor complexe situaties die niet bij een vrijwilliger belegd kunnen worden.
	Meer aandacht besteden aan preventie van schulden en aandacht voor

Communicatie en toegang	risicogroepen, zoals jongeren die zelfstandig gaan wonen en ouderen met een klein pensioen.
	Maak een breder aanbod van alternatieven voor bewindvoering.
	De communicatie met de doelgroep verdient aandacht. Het zou goed zijn als er aandacht is voor leesbare informatie, brieven en besluiten die naar de burger worden verstuurd.
	Het Burgerplatform adviseert en ook andere ketenpartners bevestigen dit, om naast de huidige gemeentelijke informatie, zoals de Vraagwijzer en de klantenmap, een minimagids in B1-taal geschreven te maken en die (bij voorkeur) huis-aan-huis te verspreiden. Deze is met name geschikt voor de digibeten en handig op huisbezoeken.
	Verschillende ketenpartners signaleren dat men waarde hecht aan een laagdrempelig (gemeentelijk) loket buiten het gemeentehuis, waar burgers makkelijk terecht kunnen voor hun vragen.

Armoedemonitor en behoeftepeiling onder de doelgroep

Aan de hand van de eerste aanbeveling van de Rekenkamercommissie hebben we opdracht gegeven aan onderzoeksbureau KWIZ om een onderzoek te verrichten om een goede analyse van de armoedeproblematiek binnen de gemeente in beeld te brengen.

Overzicht welke informatie we willen ophalen met dit onderzoek:

1. Het vaststellen van de omvang en samenstelling van de doelgroepen, die gebruik kunnen maken van het beleid voor armoede en schuldenproblematiek.
2. Het inzichtelijk maken van het bereik/niet-bereik van de minimaregelingen. We zien wel een toename en /of afname in het gebruik van bepaalde voorzieningen, maar hebben geen zicht op welke groep(en) we niet bereiken. Middels dit onderzoek kunnen we ons bereik ook afzetten tegen het landelijke bereik van de diverse voorzieningen.
3. Welke gevolgen het heeft voor het gebruik van de voorzieningen, wanneer de inkomensgrens wordt opgehoogd naar 130% van het sociaal minimum (bijstandsnorm).
4. Via een armoedemonitor en een behoeftepeiling gaat KWIZ zich onder minima richten op het inventariseren van de problematiek en behoeften van de minima, in relatie tot de vraaggerichte aanpak die de gemeenten hanteren. Dit heeft tot doel om bij de beleidsontwikkeling meer rekening te houden met de behoefte van de doelgroep en niet als gemeente te bedenken wat nodig is.

BIJLAGE II: Toelichting op prestatie-indicatoren

Kengetallen

Om te komen tot goed onderbouwde PI's vinden we het noodzakelijk om in de periode 2018 - 2021 de onderstaande kengetallen te gaan verzamelen:

- Het aantal meldingen bij de preventiemedewerker schuldhulpverlening;
- Gemiddelde wachttijd tot het eerste gesprek;
- Het aantal bedreigende situaties en het aantal dat wordt opgelost;
- Het aantal doorverwijzingen naar de KBNL;
- Het percentage intakes dat leidt tot een vorm van schuldhulpverlening;
- Het aantal gestarte minnelijke trajecten;
- Het percentage succesvol afgeronde minnelijke trajecten;
- Het aantal doorverwijzingen naar de WSNP;
- Het recidivecijfer;
- Het uitvalpercentage;
- Het aantal trajecten budgetbeheer;
- Succesvolle uitstroom bij budgetbeheer (inwoner kan zelfstandig zijn financiën beheren);
- Uitgaven bewindvoering vanuit bijzondere bijstand.

Overzicht koppeling prestatie-indicatoren aan uitgangspunten schuldhulpverlening

Doelstelling/uitgangspunten	Prestatie-indicator
We investeren in preventie en nazorg.	1. We organiseren minimaal 2 keer per jaar de budgetcursus. 2. We organiseren minimaal één preventieactiviteit gericht op jongeren per jaar. Meestal zal dit in de vorm van een voorlichtingsbijeenkomst op scholen zijn. 3. Door samenwerking met de woningbouwvereniging, energie- en waterbedrijven zetten we in op vroegsignalering van schuldsituaties. Het streven is om hiermee in 70% van de gevallen uithuiszetting dan wel afsluiting van energie- en waterbedrijven te voorkomen. 4. Het nazorggesprek volgt binnen 3 maanden na einde schuldregeling.
We bieden laagdrempelige voorzieningen waarmee we op de juiste plek de juiste doelgroep kunnen bereiken.	1. Wij bieden een inloopsprek uur aan. 2. Bij bedreigende situaties in 100% van de gevallen binnen drie werkdagen een intake. Het aantal weken wachttijd tussen melding en eerste gesprek is maximaal twee weken in 100% van de gevallen. Uitzondering: Van deze termijn kan alleen afgeweken worden als de inwoner zelf niet binnen twee weken een afspraak kan maken. 3. Met de aanschaf van een nieuw managementinformatie-systeem in 2018 kunnen we deze kengetallen gaan registreren. Op die manier brengen we in beeld welke schuldhulpvoorziening aan hoeveel inwoners wordt geboden en met welk resultaat. Aan de hand van de kengetallen verkrijgen we inzicht in bijvoorbeeld het aantal geslaagde schuldregelingen en het aantal trajecten met voortijdige uitval. De verwachting is dat we vanaf 2019 prestatie-indicatoren aan deze kengetallen kunnen koppelen. Terugkoppeling hierover vindt plaats bij de geplande evaluatie in het eerste kwartaal van 2019.

BIJLAGE III: Begrippenlijst

Bewindvoering: Een bewindvoerder wordt op last van de rechter aangesteld. Er zijn verschillende vormen van bewindvoering. In een WSNP-traject is een bewindvoerder vergelijkbaar met een curator in een faillissement.

De bewindvoerder is geen hulpverlener, maar iemand die er in opdracht van de rechtbank op toeziet dat de schuldenaar zijn verplichtingen nakomt. De schuldenaar ontvangt een minimaal bedrag om van te leven. De rest van het geld dat de schuldenaar ontvangt, wordt op een boedelrekening gestort om schuldeisers te betalen.

Daarnaast is bewindvoering ook mogelijk als een schuldenaar (tijdelijk) niet in staat is zijn eigen financiën te regelen door (tijdelijke) verstandelijke beperkingen.

Budgetbeheer: De dienstverlener ontvangt het inkomen van de schuldenaar en zorgt dat de vaste lasten betaald worden. De mate van budgetbeheer varieert van betalen van huur, gas, water, elektriciteit en premie zorgverzekering waarbij de schuldenaar de rest krijgt, tot het betalen van alle rekeningen waarbij de schuldenaar weekgeld krijgt.

Budgetcoaching: Dit is een vorm van budgetbeheer in combinatie met coachende gesprekken ten einde de schuldenaar te bewegen richting financiële zelfredzaamheid.

Integrale schuldhulpverlening: Integrale schuldhulpverlening is een samenhangend hulpaanbod van preventie tot en met zorg voor uitvallers met als doel zowel financiële problemen als de oorzaken hiervan op te lossen op basis van een eenduidige doelstelling en een eenduidige methodiek.

NVVK: Dit staat voor de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet. Dit is een belangenvereniging voor gemeentelijke kredietbanken, publieke instellingen en bedrijven die mensen met schulden helpen. De NVVK komt op voor de belangen van mensen met schulden en schuldeisers.

Problematische schulden: Wanneer de schuldenaar zijn schulden niet meer kan aflossen en is gestopt met het betalen van de primaire vaste lasten.

Minnelijke schuldregeling: Bij een minnelijke schuldregeling berekent de schuldhulpverlener aan de hand van de persoonlijke situatie van de cliënt wat het Vrij Te Laten Bedrag (VTLB) is. Dit bedrag is voldoende om de vaste lasten te betalen en te leven op bijstandsniveau.

Het inkomen boven het VTLB wordt over een periode van drie jaar aangeboden aan de schuldeisers. Aan hen wordt gevraagd dit bedrag tegen finale kwijting te accepteren en het meerdere van de schulden kwijt te schelden. Als alle schuldeisers met het voorstel akkoord gaan komt de minnelijke schuldregeling tot stand. Mocht het niet mogelijk zijn om met alle schuldeisers tot een afspraak te komen, kan de cliënt doorverwezen worden naar de wettelijke schuldsaneringsregeling (WSNP).

WSNP: Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen. Deze schuldsaneringsregeling duurt drie jaar en is bedoeld voor personen die in een problematische schuldsituatie terecht zijn gekomen en niet via een minnelijke regeling geholpen kunnen worden. De rechter wijst een bewindvoerder aan.

Als de rechter na verloop van drie jaar oordeelt dat de schuldenaar zich aan zijn verplichtingen heeft gehouden, wordt de zogenaamde schone lei gegeven. De schone lei betekent dat de schulden die bestonden op het moment dat de schuldsaneringsregeling is uitgesproken, niet langer afdwingbaar zijn. Wanneer een schuldenaar binnen tien jaar weer in een problematische schuldsituatie terecht komt, komt deze niet opnieuw in aanmerking voor de WSNP. Een rechter wijst een WSNP ook af als de schuldenaar nog boetes heeft uitstaan door fraude, een misdrijf of een overtreding of als de schuldenaar niet gemotiveerd is om zijn schulden op te lossen.